

**ANALISIS FORMALISTIK REKA BENTUK
KARYA SENI ARCA KOLEKSI KARYA
PILIHAN TAHUNAN NEGERI SABAH
DI BALAI SENI LUKIS SABAH**

FARID BIN BINTANG@MOHAMMAD

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

**FAKULTI KEMANUSIAAN, SENI DAN
WARISAN**

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

2019

**ANALISIS FORMALISTIK REKA BENTUK
KARYA SENI ARCA KOLEKSI KARYA
PILIHAN TAHUNAN NEGERI SABAH DI
BALAI SENI LUKIS SABAH**

FARID BIN BINTANG@MOHAMMAD

**TESIS INI DIKEMUKAKAN UNTUK
MEMENUHI KEPERLUAN PENGIJAZAHAN
IJAZAH SARJANA SASTERA**

**FAKULTI KEMANUSIAAN, SENI DAN
WARISAN UNIVERSITI MALAYSIA SABAH**

2019

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

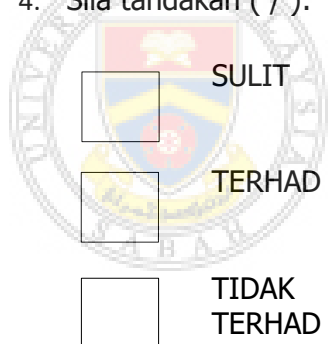
BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS

**JUDUL : ANALISIS FORMALISTIK REKA BENTUK KARYA SENI ARCA
KOLEKSI KARYA PILIHAN TAHUNAN NEGERI SABAH (KPTNS)
DARIPADA TAHUN 1985 HINGGA 2016**

IJAZAH : SARJANA SASTERA (SENI VISUAL)

Saya **FARID BIN BINTANG"MOHAMMAD**, Sesi **2016-2018**, mengaku tesis Sarjana ini disimpan di Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

1. Tesis ini adalah hak milik Universiti Malaysia Sabah.
2. Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dibenarkan membuat Salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi.
4. Sila tandakan (/):

SULIT

TERHAD

TIDAK TERHAD

(Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di dalam AKTA RAHSIA 1972)

(Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan.)

Disahkan oleh,

_____
**Farid bin Bintang@Mohammad
MA1521008T**

_____
(Tandatangan Pustakawan)

_____
Dr. Puad bin Bebit
Penyelia

Tarikh : 28 Dis 2018

_____
PM. Dr. Baharudin bin Arus
Penyelia bersama

PENAKUAN

Karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan, ringkasan, dan rujukan yang setiap daripadanya telah saya nyatakan sumbernya.

3 MAY 2018

Farid bin Bintang@Mohammad

MA1521008T

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGESAHAN

NAMA PELAJAR : **FARID BIN BINTANG@MOHAMMAD**

NO. MATRIK : **MA1521008T**

TAJUK TESIS : **ANALISIS FORMALISTIK REKA BENTUK KARYA SENI ARCA
KOLEKSI KARYA PILIHAN TAHUNAN NEGERI SABAH DI
BALAI SENI LUKIS SABAH**

IJAZAH : **IJAZAH SARJANA SASTERA (SENI VISUAL)**

TARIKH VIVA : **31 OKTOBER 2018**

UMMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

DISAHKAN OLEH;

1. PENYELIA UTAMA

Dr. Mohd Puad bin Bebit

Tandatangan

---

2. PENYELIA BERSAMA

Prof. Madya Dr. Haji Baharudin Bin Haji Mohd. Arus

PENGHARGAAN

Pertama sekali, saya ingin memanjatkan rasa syukur kepada ALLAH SWT kerana telah mengurniakan saya umur, kesihatan yang baik, kecekalan, kekuatan serta pedoman dalam kerangka tempoh saya menjalankan kajian dan menyiapkan penulisan tesis ini.

Saya ingin mengucapkan setinggi penghargaan yang tidak terhingga kepada kedua ibu bapa saya yang telah bertungkus-lumus dalam membiayai perbelanjaan pengajian dan sara diri saya sehingga di tahap ini. Saya meyakini bahawa segala ujian yang ditempuhi sepanjang tempoh saya menyiapkan kajian ini adalah hasil doa yang tidak putus daripada kedua ibu bapa. Diharapkan mereka sentiasa dalam keadaan sejahtera.

Tidak dilupakan juga kedua-dua penyelia saya iaitu Dr Puad bin Bebit selaku penyelia utama dan Profesor Madya Dr Hj. Baharudin bin Hj. Mohd Arus sebagai penyelia bersama yang bertindak sebagai tulang belakang dalam membantu saya dari peringkat awal penyelidikan sehingga menyiapkan penulisan tesis. Mereka juga telah banyak berkorban masa dan tenaga semata-mata untuk membantu saya dalam memperbaiki kelemahan serta penambahbaikan dalam penyelidikan ini.

Ucapan penghargaan ini juga turut saya tujukan kepada kakitangan Balai Seni Lukis Sabah terutamanya Puan Jenifer Linggi selaku kurator Balai Seni Lukis Sabah kerana telah memberikan saya peluang untuk menjalankan kajian menerusi dokumentasi visual. Tidak ketinggalan, En Ahmad Sharil selaku pegawai yang telah banyak membantu saya dalam menjalankan proses dokumentasi visual terhadap subjek kajian yang dijalankan.

Ribuan terima kasih juga saya tujukan kepada pengarca yang dapat dihubungi seperti Dr Zaimie Sahibil, Dr Humin Jusilin, Maduni Majidin, Asnedi Maduni, Andriy Chin Yung Tet, Asol Empali dan lain-lain kerana memberikan kerjasama dan meluangkan masa untuk memberikan penerangan tentang intipati karya seni arca yang mereka

hasilkan. Segala jasa baik yang diberikan oleh semua pihak dalam membantu saya mendapatkan maklumat diharapkan mendapat balasan dan ganjaran daripada Allah S.W.T. akhir sekali, saya berharap agar penulisan tesis ini dapat menjadi pandangan kepada pengkaji seterusnya dapat memartabatkan bidang seni amnya dalam seni arca di Malaysia khususnya di Sabah.

Farid bin Bintang@Mohammad

10 MAY 2018

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

ABSTRAK

Kajian ini memfokuskan karya seni arca koleksi Karya Pilihan Tahunan Negeri Sabah (KPTNS) daripada tahun 1985 hingga 2016 di Balai Seni Lukis Sabah. Arca yang menjadi subjek kajian adalah daripada arca yang memenangi pertandingan KPTNS menerusi kategori C atau kategori terbuka yang disertai oleh peserta amatir dan professional. Secara umumnya, karya seni arca dalam koleksi KPTNS tidak mempunyai variasi dari sudut jenis arca dan media yang digunakan. Selain itu, pengamatan terhadap karya seni arca dalam koleksi KPTNS memeperlihatkan kecenderungan karya seni arca yang kurang menerapkan elemen formalistik yang terdiri daripada unsur senidan prinsip perekaan dalam struktur reka bentuk arca. karya seni arca juga tidak mendapat sambutan baik oleh penggiat seni tempatan seperti mana sambutan terhadap karya dua dimensi. kajian ini adalah untuk mengklasifikasikan karya seni arca dalam koleksi KPTNS dari segi jenis dan media. Seterusnya bertujuan untuk menjalankan analisis formalistik terhadap karya seni arca koleksi KPTNS kemudian mengintepretasi karya seni arca koleksi KPTNS dalam konteks ikonografi. Kajian ini mengaplikasikan strategi pendekatan kualitatif dalam pengumpulan data dan maklumat. Bahan kajian diperoleh dengan menjalankan proses temu bual dengan pengarca dan mendokumentasi karya seni arca dalam bentuk visual. Pengkaji akan menggunakan Teori Feldman sebagai kerangka membuat analisis yang terdiri daripada analisis deskriptif, analisis formal dan intepretasi. Pada peringkat intepretasi pula pengkaji akan menggunakan Teori Panofsky (1972) yang terdiri daripada tiga tahap iaitu pra-ikonografi, ikonografi dan ikonologikal. Hasil kajian menunjukkan karya seni arca koleksi KPTNS terbahagi kepada dua jenis iaitu arca binaan dan arca asemblaj. Sebanyak 9 arca direkodkan dalam arca binaan dan 10 arca dala arca asemblaj. Dari segi media, sebanyak 4 media yang digunakan dalam karya seni arca iaitu 6 media besi, 5 media kayu, 7 media campuran dan 1 media *plaster paris*. Pengkaji menjalankan penilaian terhadap karya seni arca berdasarkan skala dan kriteria daripada elemen formalistik. Hasil kajian ini menunjukkan sebanyak 1 arca dinilai pada tahap baik, 15 arca pada tahap sederhana dan 3 arca pada tahap memuaskan. Analisis formalistik turut merekodkan jumlah kekerapan bagi setiap kriteria seperti garisan sebanyak 19, jalinan 14, ruang 16, warna 1, bentuk dan rupa masing-masing 19, harmoni 11, kontra 1, penegasan 8,imbangan 19, pergerakan 1, kepelbagaian 6, kesatuan 5, *tension* 7 dan konfigurasi 1. Kajian ini berguna untuk menjadi rujukan kepada pengarca, pengkaji seterusnya serta pihak yang berkepentingan dalam meningkatkan pemahaman dan mutu pengasilan arca di masa hadapan.

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE SCULPTURE ARTWORK FORM CONSTRUCTION: COLLECTION OF ANNUAL STATE SELECTION SABAH (KPTNS), SABAH ART GALLERY

This study focuses on the work of the Sabah State Annual Selection Artwork (KPTNS) at the Sabah Art Gallery. The sculpture which is the subject of the study is from the sculpture that won the KPTNS competition through category C or open category accompanied by amateur and professional participants. In general, scenarios that are wreaking on the local fine art industry generally at the Art Gallery of Sabah is a huge gap between artwork and paintings in the exhibition hall. Hence, observations on the collection of KPTNS collections of art pieces show a lack of diversity in terms of types and media as well as most sculptural artworks chosen as winners almost do not show any variation with the winning sculpture of previous editions. This study is to classify each sculpture of art in the KPTNS collection in terms of type. The next artwork will undergo a formalistic analysis process in terms of artistic elements and design principles and then interpret the artwork of KPTNS collection art. This study applies a qualitative approach in data collection and information. Data and information obtained will be analyzed using Feldman theory and Panofsky theory at the level of interpretation. The findings show that 19 pieces of sculpture have been evaluated in three stages, of which 12 sculptures are assessed well, 6 sculptures at moderate level and 1 sculpture at satisfactory level. Additionally, this study also found that the sculpture of KPTNS collection consists of 4 media, 7 sculpture of iron media, 5 sculpture of wood media, 6 sculpture of mixed media, and 1 sculpture of paris plaster. This study is indirectly a reference to the sculptor, the next researcher, and the other party in general as well as private and public in improving the understanding and quality of sculpture in the future.

ISI KANDUNGAN

	Halaman
TAJUK	i
PENGAKUAN CALON	ii
PENGESAHAN	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	vi
<i>ABSTRACT</i>	vii
SENARAI KANDUNGAN	viii
SENARAI JADUAL	xv
SENARAI RAJAH	xx
SENARAI SINGKATAN	xxv
SENARAI LAMPIRAN	xxvi
BAB 1: PENDAHULUAN	
1.1 Pengenalan	2
1.2 Penyataan Masalah	4

1.3	Objektif Kajian	5
1.4	Soalan Kajian	6
1.5	Limitasi Kajian	6
1.6	Lokasi Kajian	6
1.7	Signifikan Kajian	7
1.8	Sorotan Literatur Secara Ringkas	8
1.9	Kaedah Penyelidikan	9
1.9.1	Perspektif Teoritikal	9
1.9.2	Prosedur Kajian	10
1.9.3	Kaedah Pengumpulan Data	11
1.9.4	Kaedah Analisis	12
1.9.5	Kerangka Teori	13
1.10	Penutup	14
BAB 2: SOROTAN LITERATUR		
2.1	Pengenalan	15
2.2	Kajian Lepas Mengenai Media dan Teknik	15

2.3 Perkembangan Seni Arca	20
2.4 Polemik dalam Perkembangan Seni Arca di Sabah	24
2.5 Jenis-jenis Aliran Seni Arca Moden	26
2.5.1 <i>Impressionism and After</i>	27
2.5.2 <i>Heroic Avant-garde</i>	28
2.5.3 <i>Depression and War</i>	33
2.5.4 <i>Post-War World</i>	38
2.5.4 <i>Contemporary Art</i>	39
2.6 Jenis-jenis Arca	42
2.7 Tinjauan Terhadap Karya Seni Arca Berdasarkan Tokoh Terkemuka	51
2.8 Kritikan Seni	56
2.8.1 Tujuan Kritikan Seni	57
2.9 Analisis Formalistik	60
2.10 Elemen Formalistik	66
2.10.1 Unsur-unsur Seni	66

2.10.2 Prinsip Perekaan	70
2.11 Tinjauan Imej Perlambangan dan Makna dalam Karya	73
2.11.1 Ciri-ciri Perlambangan	77
2.11.2 Unsur Metafora dalam Karya	78
2.11.3 <i>Subject Matter</i> (Hal Benda)	80
2.11.4 Media	82
2.12 Persepsi dan Ekspresi dalam Karya Seni	82
2.13 Penutup	85
BAB 3 METODOLOGI KAJIAN	
3.1 Pengenalan	82
3.1.1 Perspektif Teorital	82
3.1.2 Reka Bentuk Kajian	83
3.2 Himpunan Koleksi Karya Seni Arca dalam KPTNS	84
3.3. Prosedur Kajian	86
3.3.1 Kaedah Pengumpulan Data	87
3.3.2 Kerangka Teori	89

3.4	Prosedur dan Justifikasi Penilaian Karya Seni Arca	94
3.5	Penutup	107
BAB 4 ANALISIS FORMALISTIK DAN REKA BENTUK DALAM KARYA SENI ARCA		
4.1	Pengenalan	107
4.2	Elemen Formalistik dalam Karya Seni Arca	107
4.3	Analisis Formalistik dan Intepretasi Karya Seni Arca	108
4.4	Analisis Arca <i>Wild Life I</i>	111
4.5	Analisis Arca Siri Pasak Bumi	117
4.6	Analisis Arca Peralatan untuk Seni	123
4.7	Analisis Arca Aksi Seorang Pelumba	129
4.8	Analisis Arca <i>February 14</i>	134
4.9	Analisis Arca Khazanah Seni Warisan	140
4.10	Analisis Arca Perisai Murut	146
4.11	Analisis Arca Tinggal Lagenda	153
4.12	Analisis Arca <i>Bagang</i> Perahu Kunak	158

4.13 Analisis Arca Siri Pasak Bumi – Penari Rungus	164
4.14 Analisis Arca Mutiara	170
4.15 Analisis Arca <i>In Touch of Nature</i>	175
4.16 Analisis Arca Alu-Alu Laut Sulu	180
4.17 Analisis Arca <i>Huminodun</i>	186
4.18 Analisis Arca <i>Ritual Mask Ceremony "The Protector"</i>	192
4.19 Analisis Arca Kau Tewas Wiraku	197
4.20 Analisis Arca OPS Daulat Tanduo Lahad Datu	203
4.21 Analisis Arca <i>Iconic of Bajau</i>	209
4.22 Analisis Arca Raja Rusa Sabah Bertanduk Lebih Ganjil	214
4.24 Kesimpulan	218
BAB 5 DAPATAN KAJIAN DAN KESIMPULAN	
5.1 Pengenalan	207
5.2 Perbincangan Dapatan Kajian	207
5.3 Cadangan	233

5.4 Kesimpulan	234
RUJUKAN	236
LAMPIRAN	244

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI JADUAL

		Halaman
Jadual 1.1	Contoh bentuk intepretasi dalam Teori Panofsky	13
Jadual 2.1	Perbezaan antara <i>freestanding sculpture</i> dan arca timbulan (<i>relief</i>)	43
Jadual 2.2	Perbezaan antara arca estetik dan arca berfungsi	44
Jadual 2.3	Justifikasi kriteria karya seni arca tahap baik	51
Jadual 2.4	Justifikasi kriteria karya seni arca tahap sederhana	54
Jadual 2.5	Justifikasi kriteria karya seni arca thap memuaskan	55
Jadual 3.1	Senarai pemenang pertandingan Karya Pilihan Tahunan Negeri Sabah (KPTNS) mengikut tahun.	84
Jadual 3.2	Teori tentang tahap kritikan seni oleh Feldman yang digunakan oleh pengkaji	90
Jadual 3.3	Contoh pengaplikasian Teori Panofsky dalam proses intepretasi	93
Jadual 3.4	Sampel model rubrik bagi tujuan proses penilaian	95
Jadual 3.5	Justifikasi skor pemarkahan dalam proses penilaian karya seni arca.	96
Jadual 3.6	Justifikasi kriteria karya seni arca tahap baik	96
Jadual 3.7	Justifikasi kriteria karya seni arca tahap sederhana	99
Jadual 3.8	Justifikasi kriteria karya seni arca thap memuaskan	100
Jadual 3.9	Kerangka analisis karya seni arca	101
Jadual 4.1	Skor penilaian bagi karya seni arca Anselmus Protus E. Esin yang bertajuk <i>Wild Life I</i>	112
Jadual 4.2	Analisis Formalistik	113
Jadual 4.3	Analisis Formalistik	114
Jadual 4.4	Intepretasi karya seni arca <i>Wild Life I</i> dalam konteks ikonografi	115
Jadual 4.5	Skor Penilaian Karya Zaimie Sahibil bertajuk Siri Pasak Bumi	118

Jadual 4.6	Analisis Formalistik	119
Jadual 4.7	Analisis Formalistik	120
Jadual 4.8	Analisis Formalistik	120
Jadual 4.9	Intepretasi karya seni arca <i>Siri Pasak Bumi</i> dalam konteks ikonografi.	121
Jadual 4.10	Skor penilaian bagi karya seni arca Maduni Majidin yang bertajuk <i>Peralatan Untuk Seni</i>	124
Jadual 4.11	Analisis Formalistik	125
Jadual 4.12	Analisis Formalistik	126
Jadual 4.13	Analisis Formalistik	127
Jadual 4.14	Intepretasi karya seni arca <i>Peralatan Untuk Seni</i> dalam konteks ikonografi	127
Jadual 4.15	Skor penilaian bagi karya seni arca Asnedi Maduni yang bertajuk <i>Aksi Seorang Pelumba.</i>	129
Jadual 4.16	Analisis Formalistik	131
Jadual 4.17	Intepretasi karya seni arca <i>Aksi Seorang Pelumba</i> dalam konteks ikonografi.	132
Jadual 4.18	Skor penilaian bagi karya seni arca Silvester Ikun yang bertajuk <i>February 14.</i>	134
Jadual 4.19	Analisis Formalistik	136
Jadual 4.20	Analisis Formalistik	136
Jadual 4.21	Intepretasi karya seni arca <i>February 14</i> dalam konteks ikonografi.	137
Jadual 4.22	Skor penilaian bagi karya seni arca Maduni Majidin yang bertajuk <i>Khazanah Seni Warisan</i>	140
Jadual 4.23	Analisis Formalistik	142
Jadual 4.24	Analisis Formalistik	143
Jadual 4.25	Intepretasi karya seni arca <i>Khazanah Seni Warisan</i> dalam konteks ikonografi	144
Jadual 4.26	Skor penilaian bagi karya seni arca Asol Empali yang bertajuk <i>Perisai Murut</i>	147

Jadual 4.27	Analisis Formalistik	148
Jadual 4.28	Analisis Formalistik	149
Jadual 4.29	Analisis Formalistik	150
Jadual 4.30	Analisis Formalistik	150
Jadual 4.31	Intepretasi karya seni arca <i>Perisai Murut</i> .	151
Jadual 4.32	Skor penilaian bagi karya seni arca Ag. Mahadi bin Ag. Mahmud yang bertajuk <i>Tinggal Lagenda</i> .	154
Jadual 4.33	Analisis Formalistik	155
Jadual 4.34	Analisis Formalistik	156
Jadual 4.35	Intepretasi karya seni arca <i>Tinggal Lagenda</i> dalam konteks ikonografi.	156
Jadual 4.36	Skor penilaian bagi karya seni arca Syora Buraera yang bertajuk <i>Bagang Perahu Kunak</i> .	159
Jadual 4.37	Analisis Formalistik	161
Jadual 4.38	Intepretasi karya seni arca <i>Bagang Perahu Kunak</i> dalam konteks ikonografi.	162
Jadual 4.39	Skor penelitian bagi karya seni arca Zaimie Sahibil yang bertajuk <i>Siri Pasak Bumi – Penari Rungus</i> .	165
Jadual 4.40	Analisis Formalistik	167
Jadual 4.41	Intepretasi karya seni arca <i>Siri Pasak Bumi – Penari Rungus</i> .	168
Jadual 4.42	Skor Penilaian bagi karya seni arca Humin Jusilin yang bertajuk <i>Mutiara</i> .	170
Jadual 4.43	Analisis Formalistik	172
Jadual 4.44	Analisis Formalistik	173
Jadual 4.45	Analisis Formalistik	173
Jadual 4.46	Intepretasi karya seni arca <i>Mutiara</i> dalam konteks ikonografi.	173
Jadual 4.47	Skor penilaian bagi karya seni arca Tong Sze Fung yang bertajuk <i>In Touch of Nature</i> .	173

Jadual 4.48	Analisis Formalistik	177
Jadual 4.49	Intepretasi karya seni arca <i>In Touch of Nature</i> dalam konteks ikonografi.	178
Jadual 4.50	Skor penilaian bagi karya seni arca Mohd Shaari Salleh yang bertajuk <i>Alu-alu Laut Sulu</i> .	180
Jadual 4.51	Analisis Formalistik	182
Jadual 4.52	Analisis Formalistik	183
Jadual 4.53	Intepretasi karya seni arca <i>Alu-alu Laut Sulu</i> dalam konteks ikonografi.	183
Jadual 4.54	Skor penilaian bagi karya seni arca Terrysia Thadeus yang bertajuk <i>Huminodun</i> .	186
Jadual 4.55	Analisis Formalistik	188
Jadual 4.56	Analisis Formalistik	189
Jadual 4.57	Analisis Formalistik	189
Jadual 4.58	Intepretasi karya seni arca <i>Huminodun</i> dalam konteks ikonografi.	190
Jadual 4.59	Skor penilaan bagi karya seni arca Mohd Shaari Salleh yang betajuk <i>The Protector</i> .	193
Jadual 4.60	Analisis Formalistik	194
Jadual 4.61	Analisis Formalistik	195
Jadual 4.62	Intepretasi karya seni arca <i>Ritual Mask Ceremony "The Protector"</i> .	195
Jadual 4.63	Skor penilaian bagi karya seni arca Abdullah bin Akop yang bertajuk <i>Kau Tewas Wiraku</i>	198
Jadual 4.64	Analisis Formalistik	199
Jadual 4.65	Analisis Formalistik	199
Jadual 4.66	Analisis Formalistik	
Jadual 4.67	Intepretasi karya seni arca <i>Kau Tewas Wiraku</i> dalam konteks ikonografi	200
Jadual 4.68	Skor penilaian bagi karya seni arca Asnedi Maduni yang bertajuk <i>Ops Daulat Tanduo Lahad</i>	203

	<i>Datu.</i>	
Jadual 4.69	Analisis Formalistik	205
Jadual 4.70	Analisis Formalistik	206
Jadual 4.71	Analisis Formalistik	206
Jadual 4.72	Intepretasi karya seni arca <i>Ops Daulat Tanduo Lahad Datu</i> dalam konteks ikonografi.	207
Jadual 4.73	Skor penilaian bagi karya seni arca Andry Chin Yung Tet yang bertajuk <i>Iconic of Bajau</i> .	209
Jadual 4.74	Analisis Formalistik.	211
Jadual 4.75	Analisis Formalistik.	211
Jadual 4.76	Analisis Formalistik.	212
Jadual 4.77	Intepretasi karya seni arca <i>Iconic of Bajau</i> dalam konteks ikonografi	212
Jadual 4.78	Skor penilaian bagi karya seni arca Inauk Gullah yang bertajuk <i>Raja Rusa Sabah Bertanduk Lebih Ganjil</i>	215
Jadual 4.79	Analisis Formalistik	216
Jadual 4.80	Intepretasi karya seni arca <i>Raja Rusa Sabah Bertanduk Lebih Ganjil</i>	217
Jadual 5.1	Klasifikasi karya seni arca koleksi KPTNS mengikut jenis.	221
Jadual 5.2	Klasifikasi karya seni arca koleksi KPTNS dari segi media	224
Jadual 5.3	Hasil penilaian terhadap karya seni arca koleksi KPTNS	228
Jadual 5.4	Statistik kekerapan dalam penerapan setiap elemen formalistik dalam karya seni arca	234
Jadual 5.5	Himpunan intepretasi karya seni arca koleksi KPTNS	236

SENARAI RAJAH

		Halaman
Rajah 1.1	Bangunan Balai Seni Lukis Sabah	7
Rajah 2.1	Carta alir kerangka waktu arca moden	26
Rajah 2.2	Karya arca dalam aliran Simbolisme oleh Auguste Rodin bertajuk <i>Balzac</i> pada tahun 1898.	27
Rajah 2.3	Karya arca dalam aliran Pasca Impresionisme oleh Medardo Rosso bertajuk <i>Ecce Puer</i> pada tahun 1909	28
Rajah 2.4	Karya arca dalam aliran Kubisme oleh Constantin Brancusi bertajuk <i>The Kiss</i> pada tahun 1907	29
Rajah 2.5	Arca aliran Futurisme oleh Umberto Boccioni bertajuk <i>Unique Forms of Continuity in Space</i> pada tahun 1913.	30
Rajah 2.6	Arca aliran <i>Dada</i> oleh Marcel Duchamp bertajuk <i>Bottle Rack</i> pada tahun 1914	31
Rajah 2.7	Arca aliran Konstruktivisme oleh Vladimir Tatlin bertajuk <i>Monument to The Third International</i> pada tahun 1920	31
Rajah 2.8	Arca aliran Suprematisme oleh Laszlo Moholy-Nagy bertajuk <i>Light Space Modulator</i> pada 1922	32
Rajah 2.9	Arca aliran <i>De Stijl</i> oleh Gerrit Rietveld bertajuk <i>Red and Blue Chair</i> pada tahun 1917	34
Rajah 2.10	Arca aliran Surealisme oleh Giacometti bertajuk <i>Suspended Ball</i> pada tahun 1931	35
Rajah 2.11	Arca aliran <i>Art Deco</i> oleh Paul Manship bertajuk <i>Prometheus</i> pada tahun 1934	36
Rajah 2.12	Arca daripada aliran <i>Social Realisme</i> oleh Isamu Nogochi bertajuk <i>Death</i> pada tahun 1934	36
Rajah 2.13	Arca daripada aliran Vitalisme oleh Henry Moore bertajuk <i>Reclining Figure</i> pada tahun 1929	37

Rajah 2.14	Arca daripada aliran Kinitisme oleh Jean Tinguely bertajuk <i>Dissecting Machine</i> pada tahun 1965	38
Rajah 2.15	Arca daripada aliran Abstrak Ekspresionisme oleh David Smith bertajuk <i>Tanktotem I</i> pada tahun 1952	39
Rajah 2.16	Arca daripada aliran Abstrak Ekspresionisme oleh Robert Rauschenberg bertajuk <i>Monogram</i> pada tahun 1925	40
Rajah 2.17	Arca daripada aliran <i>Happening</i> oleh Claes Oldenburg bertajuk <i>The Store</i> pada tahun 1961	41
Rajah 2.18	Arca daripada aliran Seni Konseptual oleh Joseph Kosuth bertajuk <i>One and Three Chairs</i> pada tahun 1965	41
Rajah 2.19	Arca daripada aliran Minimalisme oleh Donald Judd, tidak bertajuk pada tahun 1967	42
Rajah 2.20	Karya daripada aliran <i>Earth Art</i> oleh Robert Smithson bertajuk <i>Spiral Jetty</i> pada tahun 1970	43
Rajah 2.21	Karya seni arca yang bertajuk <i>Fountain</i> oleh Marcel Duchamp pada tahun 1917	46
Rajah 2.22	Arca assemblaj karya Robert Rauschenberg bertajuk <i>Monogram</i> pada tahun 1955-1959	48
Rajah 2.23	Arca timbulan yang dihasilkan di zaman pemerintahan Rom di Vatican pada tahun 230 hingga 250 sebelum masihi.	48
Rajah 2.24	Contoh arca mobail oleh Alexander Calder bertajuk <i>Quatre Systemes Rouges</i> pada tahun 1960	49
Rajah 2.25	Contoh arca stabail oleh Alexander Calder bertajuk <i>The Hallow Egg</i> pada tahun 1939	50
Rajah 2.26	Arca dinding karya Corey Ellis bertajuk <i>Beverly Hills</i>	50
Rajah 2.27	Arca instalasi karya Joseph BEUYS bertajuk <i>The Pack</i> pada tahun 1969	51
Rajah 2.28	Arca minimalis karya Donald Judd bertajuk <i>Large</i>	52

	<i>Stack</i> pada tahun 1968	
Rajah 2.29	Arca binaan oleh Vladimir Tatlin bertajuk <i>Monument to the Third International</i> pada tahun 1920	51
Rajah 2.30	Henry Moore (1952 – 1953) <i>King and Queen</i>	52
Rajah 2.31	Auguste Rodin (1908) <i>The Cathedral</i>	52
Rajah 2.32	Barbara Hepworth (1954-1955) <i>Corinthos</i>	53
Rajah 2.33	Constantin Brancusi, (1910-1912), <i>Măiastra</i>	53
Rajah 2.34	Marcel Duchamp, (1913), <i>Bicycle Wheel</i>	54
Rajah 2.35	Michelangelo, (1530), <i>Apollo</i>	55
Rajah 2.36	<i>Les Femmes d'Alger (O. J. M. W.)</i> oleh Pablo Picasso, 8' × 7'8", pada 1907, Cat minyak atas kanvas, Koleksi <i>Museum of Modern Art, New York</i> .	62
Rajah 2.37	Struktur analisis rangka imej manusia daripada karya fresco Michealangelo.	74
Rajah 2.38		
Rajah 3.1	Bangunan Balai seni Lukis Sabah baharu	81
Carta 3.1	Carta alir reka bentuk kajian	85
Rajah 3.2	Urutan kerangka analisis menerusi penerapan teori Feldman dan teori Panofsky	91
Rajah 3.3	Carta alir tiga strata dalam teori Ikonografi/ikonologikal oleh Erwin Panofsky	91
Rajah 3.4	Henry Moore (1952 – 1953) <i>King and Queen</i>	96
Rajah 3.5	Auguste Rodin (1908) <i>The Cathedral</i>	97
Rajah 3.6	Barbara Hepworth (1954-1955) <i>Corinthos</i>	97
Rajah 3.7	Constantin Brancusi, (1910-1912), <i>Măiastra</i>	98
Rajah 3.8	Marcel Duchamp, (1913), <i>Bicycle Wheel</i>	99
Rajah 3.9	Michelangelo, (1530), <i>Apollo</i>	100
Rajah 4.1	Karya seni arca yang dihasilkan oleh Anselmus Protus E. Esin bertajuk <i>Wild Life I</i> pada tahun 2011. Media kayu.	111
Rajah 4.2	Karya seni arca yang dihasilkan oleh Zaimie Sahibil	117